

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/kielce/materialy-edukacyjne/infografiki/181759,Bij-bolszewika-swietokrzyscy-bohaterowie-wojny-polsko-bolszewickiej.html>


07.05.2024, 03:40

Bij bolszewika - świętokrzyscy bohaterowie wojny polsko-bolszewickiej

Przedstawiamy sylwetki dwunastu osób z regionu świętokrzyskiego, które latem 1920 roku włączyły się do obrony ojczyzny przed bolszewickim najazdem. Wśród nich są działacze komitetów obywatelskich, duchowni niosący posługę na froncie, sanitariuszki oraz ochotnicy do wojska. Dzieliło ich wiele: pochodzenie i status majątkowy, wykształcenie, wykonywana profesja, wiek... Łączyło natomiast oddanie słusznej sprawie oraz gotowość do poświęceń dla dobra ojczyzny.

Odrodzonej w 1918 roku Polsce szybko przyszło zdawać egzamin z niepodległości. Już w lutym 1919 roku rozpoczęła się wojna z bolszewicką Rosją, która zmierzała do narzucenia komunistycznego rządu w Warszawie, a następnie objęcia rewolucją proletariacką całej Europy. Ofensywa Armii Czerwonej zapoczątkowana w pierwszych dniach lipca 1920 roku szybko doprowadziła do zajęcia ziem etnicznie polskich, zagrażając suwerennemu bytowi państwa polskiego i stwarzając perspektywę jego brutalnej sowietyzacji.

W obliczu niebezpieczeństwa nastąpiła niezwykła mobilizacja społeczeństwa polskiego. Młodzi Polacy ciągnęli do punktów werbunkowych. W ciągu niespełna trzech miesięcy w szeregach Armii Ochotniczej znalazło się ponad 100 tysięcy osób. Członkowie ochotniczych straży obywatelskich pomagali strzec ładu i porządku, ochraniali ważne obiekty oraz konwoje wojskowe. W kraju powstało kilka tysięcy komitetów obywatelskich, które organizowały zbiórki na rzecz wojska, tworzyły punkty sanitarne i żywienia żołnierzy. Kobiety szyły odzież, mundury, przygotowywały paczki na front, opiekowały się rannymi żołnierzami i uchodźcami.




Stanisława Ołędzka (od 1942 r. Ołędzka-Daszewska), ps. Sławska, córka Antoniego i Marii z Markiewiczów, urodzona 4 maja 1894 r. w Siedlicach. Przed I wojną światową jej rodzina osiadła w Kielcach. Po wybuchu I wojny światowej wstąpiła do Ligi Kobiet Pogotowia Wojennego. Od 1916 r. w Polskiej Organizacji Wojskowej, wiosną 1918 r. mianowana komendantką Oddziału Żeńskiego POW w Kielcach.

Na początku lipca 1900 r. zwołała się z pracy w Dowództwie Okręgu Generalnego Kielce i wyjechała na front. Pracowała jako instruktorka oświatowa 4. Armii, a następnie 16. Dywizji Pomorskiej. Później przydzielona do Punktu Wymiany Jędrów w Baranowiczach.

W okresie międzywojennym pracowała w bibliotece i handlu. Działała jednocześnie w Związku Strzeleckim i Przystosowaniu Wojskowym Kobiet. W czasie II wojny światowej była kurierką i łączniczką kolejno w: Służbie Zwycięstwu Polski, Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej. Zmarła 3 października 1989 r. Pochowana na Cmentarzu Starym w Kielcach. Odznaczona m.in. Krzyżem Wałecznych, Srebrnym Krzyżem POW, Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Armii Krajowej.



BU
BOLSZEWIKA



Kazimiera Grunert, córka Bogumiła i Antoniny z Radzińskich, urodzona 21 marca 1871 r. w Kielcach. Absolwentka kieleckiego gimnazjum. Początkowo pracowała jako nauczyciel domowy, a później w kieleckim oddziale Banku Łódzkiego. W okresie I wojny światowej członkini Ligi Kobiet, Polskiej Organizacji Wojskowej oraz sanitariuszka w Legionach Polskich.

Od 1919 r. prowadziła werbunek do Ochotniczej Legii Kobiet. Weszła w skład Obywatelskiego Komitetu Obrony Państwa w Kielcach. W czasie wojny z bolszewicką Rosją zaangażowana działalność edukacyjną w szpitalach wojskowych. Pełniła również dykturę w szpitalu zakajnym. Działała również w Komitecie Walki o Górny Śląsk.

Do emerytury pracowała jako sekretarz sądowy w Sądzie Okręgowym w Kielcach. Działająca wielu organizacji społecznych i paramilitarnych. W 1930 r. wybrana do Senatu. Podczas okupacji niemieckiej w Armii Krajowej – pracownica Wydziału Łączności Konspiracyjnej Komendy Okręgu AK Kielce-Radom. Zmarła 5 kwietnia 1944 r. w Kielcach. Odznaczona Krzyżem Wałecznych, Krzyżem Kawalerskim Orderu Polonia Restituta oraz Krzyżem Niepodległości.



BU
BOLSZEWIKA



Seweryn Kacper Melchior Baltazar Horodyski, syn Adama i Karoliny z d. Kermén, urodzony 6 stycznia w 1867 r. w Radomiu. Od 1893 r. notariusz w Staszowie, a od 1896 r. w Opatowie. Inicjator powstania m.in. OSP w Opatowie, Kasy Pożyczkowo-Oszczędnościowej, Spółdzielni Spożywców „Społem”, Współorganizował Macierz Szkolną i mleczarnię w Opatowie. W czasie I wojny światowej zastępca Obwodowego Komitetu Ratunkowego w Opatowie. We wrześniu 1917 r. mianowany sędzią Sądu Okręgowego w Radomiu, od listopada 1918 r. wiceprezesem sądu.

W czasie wojny polsko-bolszewickiej pełnomocnik Obywatelskiego Komitetu Wykonawczego Obecny Państwa na powiat sandomierski. Stanął również na czele Obywatelskiego Komitetu Obecny Państwa. Swymi wystąpieniami przekonywał ludność do składania ofiar na rzecz wojska.

W 1920 r. osiadł w Sandomierzu, gdzie prowadził kancelarię notarialną. Zasiadał w sandomierskiej Radzie Miasta. Od 1924 r. honorowy obywatel Opatowa. Zmarł 9 listopada 1933 r. Pochowany w Opatowie. Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi i Medalem Grzegorza Wielkiego.




Ks. Józef Frachnicki, ps. Niemen, syn Jana i Marii z Wierzbickich, urodzony 16 lutego 1894 r. w Stopolicy, kapitan Wojska Polskiego. Ukończył gimnazjum oraz Seminarium Duchowne w Kielcach (święcenia kapłańskie w 1917 r.). Organizator i kapelan Obwodu Miechowskiego Polskiej Organizacji Wojskowej.

W latach 1919-1921 r. służył ochotniczo w wojsku. Kapelan w ochotniczym 211. Pułku Ułanów Nadniemeńskich. Brał udział w bitwach pod Płockiem, Miawą, Druskiennikami i Stołpcami, następnie pełnił posługę w szpitalu wojskowym w Wilnie.

W lipcu 1921 r. powrócił do diecezji kieleckiej, został prefektem szkolnym w Zagłębiu Dąbrowskim. Od 1925 r. sekretarzem Kurii Biskupiej diecezji częstochowskiej. W 1926 r. ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim. Proboszcz parafii w powiecie wieluńskim: Motniko (1928-1941) oraz Ruda (1941-1945). W czasie okupacji niemieckiej członek Związku Walek Zbrojnej (Armii Krajowej). Od 1945 r. dziekan i proboszcz parafii w Wleńsku. Zmarł 20 października 1963 r. Odznaczony Krzyżem Walecznych, Krzyżem Niepodległości i Krzyżem Walecznych.

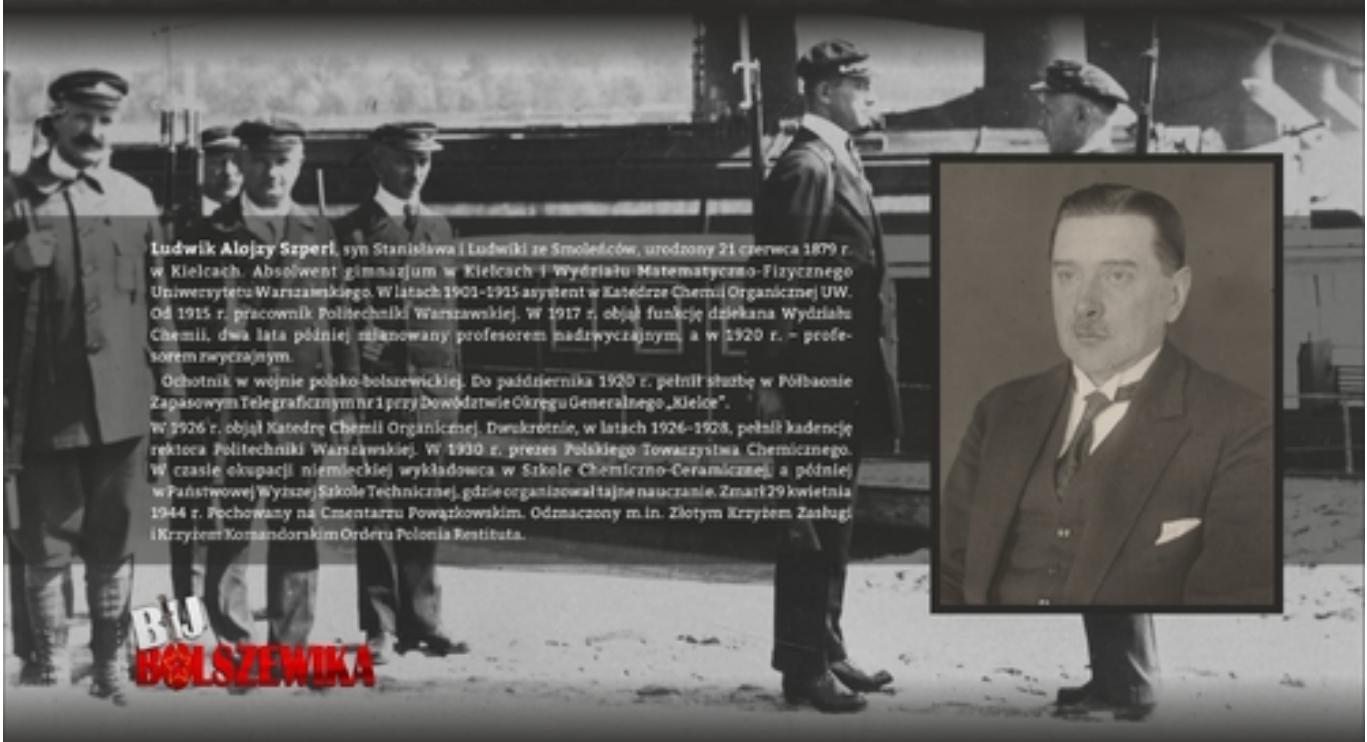




Władysław Dachowski, syn Ignacego i Marii z Zapartów, ur. 24 lipca 1901 r. w Kalinie Wielkiej, powiecie miechowskim. Uczeń Seminarium Nauczycielskiego w Jędrzejowie.

Ochotnik w wojnie polsko-bolszewickiej. Żołnierz 4. Pułku Piechoty Legionów. Walczył pod Hrubieszowem, Gródkiem n. Bugiem i Jankami. Po zwolnieniu z wojska w listopadzie 1920 r. kontynuował naukę.

Absolwent Seminarium Nauczycielskiego w Kielcach w 1922 r. Nauczyciel, a od 1925 r. kierownik w Publicznej Szkole Powierzchni w Stepaniu, w powiecie kostopolskim na Wołyniu. Społecznik, prowadził środowiskowe koła zainteresowań, organizował obchody świąt państwowych oraz miejscową Ligę Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej. Mianowany na podporucznika w 1929 r. W wojnie 1939 r. walczył w składzie 23. Pułku Piechoty. Trafił do niewoli sowieckiej, osadzony w obozie w Kozielecku. W kwietniu 1940 r. zamordowany przez NKWD w Katyniu. Odmznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi, Medalem Dziesięciolecia Odrykańskiej Niepodległości i Brązowym Medalem za Długoletnią Służbę.




Łudwik Alojzy Szperl, syn Stanisława i Ludwiki ze Smoleńców, urodzony 21 czerwca 1879 r. w Kielcach. Absolwent gimnazjum w Kielcach i Wydziału Matematyczno-Fizycznego Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 1901-1915 asystent w Katedrze Chemii Organicznej UW. Od 1915 r. pracownik Politechniki Warszawskiej. W 1917 r. objął funkcję dziekana Wydziału Chemii, dwa lata później mianowany profesorem nadzwyczajnym, a w 1920 r. – profesorem zwyczajnym.

Ochotnik w wojnie polsko-bolszewickiej. Do października 1920 r. pełnił służbę w Półbaonie Zapasowym Telegraficznym nr 1 przy Dowództwie Okręgu Generalnego „Kielce”.

W 1926 r. objął Katedrę Chemii Organicznej. Dwukrotnie, w latach 1926-1928, pełnił kadencję rektora Politechniki Warszawskiej. W 1930 r. prezes Polskiego Towarzystwa Chemicznego. W czasie okupacji niemieckiej wykładowca w Szkole Chemiczno-Ceramicznej, a później w Państwowej Wyższej Szkole Technicznej, gdzie organizował tajne nauczanie. Zmarł 29 kwietnia 1944 r. Pochowany na Cmentarzu Powązkowskim. Odmnaczony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi i Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta.






Władysław Marian Leydo, syn Aleksandra, urodzony 15 sierpnia 1899 r. w Zawadach w powiecie turzyńskim. Absolwent Prywatnego Polskiego Gimnazjum w Łomży w 1918 r.

Ochotnik w wojnie polsko-bolszewickiej. Walczył w 36. warszawskim Pułku Piechoty Legii Akademickiej. Dnia 12 sierpnia 1920 r. ciężko ranny podczas walk pod Melskimi. Przez kilka miesięcy był w stanie śpiączki. Szpital opuścił w grudniu 1920 r.

Po ukończeniu Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Warszawskiego w 1924 r. lekarz w Szpitalu św. Aleksandra w Kielcach i w Ubezpieczalni Społecznej w Kielcach. Inicjator budowy oddziału gipsowociepłotłoczego przy Szpitalu św. Aleksandra. Przewodniczący Związku Inwalidów Wojennych w Kielcach. Awansowany na podporucznika rezerwy. W wojnie 1939 r. w składzie 36. Pułku Piechoty. Organizator wojskowego szpitala polowego w okolicach Lwowa. Trafił do niewoli sowieckiej, osadzony w obozie w Konielsku. W kwietniu 1940 r. zamordowany przez NKWD w Katyniu. Odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi i Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918-1921.



BU
BOLSZEWIKA




Józef Srebrzyński, ps. Lawina, syn Stefana i Marii ze Stępniewskich, urodzony 16 marca 1902 r. w Bliżynie (pow. konecki). Maturę uzyskał w Kielcach w 1920 r. Od lipca do listopada tego roku służył ochotniczo w Wojsku Polskim, najpierw w 2. Pułku Artylerii Ciężkiej Legionów, następnie w 2. Pułku Artylerii Polowej Legionów. Zdemobilizowany w listopadzie 1920 r.

Absolwent Szkoły Podchorążych Inżynierii w Warszawie oraz Politechniki Warszawskiej. Zastępca szefa Biura Studiów Technicznych Dowództwa Wojsk Łączności w Ministerstwie Spraw Wojskowych. We wrześniu 1939 r. w sztabie Armii „Lublin”. Od grudnia 1939 r. w konspiracji. Od maja 1942 r. zastępca Dowódcy Wojsk Łączności Komendy Głównej AK. W czasie Powstania Warszawskiego mianowany podpułkownikiem. Po powrocie z niewoli w Niemczech został szefem łączności Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj. Skazany na karę śmierci zmienioną na więzienie. Wolność odzyskał w 1947 r. Pracował jako inżynier, zmarł 2 czerwca 1963 r. w Ciechocinku. Odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz Virtuti Militari.



BU
BOLSZEWIKA




Książę Artur Nikołaj Radziwiłł, syn Macieja i Róży z Połockich, urodzony 17 stycznia 1901 r. w Sichowie k. Staszowa. Uczył się w gimnazjum we Wrocławiu oraz Gimnazjum im. św. Stanisława w Warszawie, gdzie w 1919 r. zdał maturę.

W 1920 r. ochotniczo wstąpił do Wojska Polskiego jako podchorąży rezerwy, walczył w szeregach 4. Pułku Piechoty Legionów dowodząc jednym z plutonów. 1 marca 1920 r. został awansowany na podporucznika. Szczególną odwagę wyróżnił się podczas walk o Kiszyn w czerwcu 1920 r., a pod Kijowem ranny. Za odwagę i umiejętność dowodzenia na froncie został uhonorowany dwoma Krzyżami Walecznych.

Przeniesiony do rezerwy, zajmował się administrowaniem posiadłościami. W 1923 r. wyjechał na Daleki Wschód, m.in. w sprawie plantacji kauczuku w Indochinach. Po powrocie do kraju objął majątek w Rytwiążach, przyczyniając się do ożywienia gospodarczego-społecznego miejscowości. W wojnie 1939 r. dowódca 2. kompanii i batalionu 2. Pułku Piechoty w 2. Dywizji Piechoty Legionów Armii „Łódź”. Poległ 13 września 1939 r. pod Oltarzewem. Pośmiertnie odznaczony Srebrnym Krzyżem Wirtuti Militari.



BJ
ROSLSZEWKA




Adam Bieł, syn Walentego i Franciszki z Wiązków, urodzony 14 grudnia 1899 r. w Ossali (pow. sandomierski). W latach 1912-1914 członek tajnej drużyny skautowej w Sandomierzu, absolwent tamtejszego gimnazjum (1920). W lipcu 1920 r. wstąpił na ochotnika do Wojska Polskiego, walczył na Froncie Litewsko-Białoruskim w szeregach 1. Pułku Artylerii Lekkiej w 1. Dywizji Legionów. Po zawieszeniu walk objął służbę na linii demarkacyjnej. Zmobilizowany ze służby w listopadzie 1920 r.

W 1925 r. ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie Warszawskim, a w 1928 r. zdał egzamin sędziowski. Pracował w sądach grodzkich oraz w Sądzie Okręgowym w Warszawie. Działacz ludowy, współzałożyciel Związku Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”. Od 1943 r. pierwszy zastępca Delegata Rządu RP na Kraj, a od maja 1944 r. członek Krajowej Rady Ministrów. W dniu 27 marca 1945 r. aresztowany przez NKWD, a następnie skazany w procesie szesnastu w Moskwie na pięć lat więzienia.

Po powrocie zajmował się tłumaczeniem literatury rosyjskiej. W 1953 r. rozpoczął praktykę w zespole adwokackim w Przasnyszu. Przeszedł na emeryturę w 1974 r. Zmarł 4 marca 1998 r. w Warszawie.



BJ
ROSLSZEWKA




Remigiusz Łaskowski, ps. Korab, syn Jana i Karoliny z Minców, urodzony 6 stycznia 1899 r. w Żalcach na Podlasiu. Uczeń Szkoły Miejskiej Handlowej w Kielcach. W 1912 r. wstąpił do tajnego zastępu skautowego (od 1917 r. drużynowy). Od 1916 r. w Polskiej Organizacji Wojskowej.

W marcu 1915 r. wstąpił do wojska, przydzielony do 4. Pułku Piechoty Legionów, służbę odbywał w dowództwie Okręgu Generalnego. Pełnił również obowiązki komendanta kieleckiego Hufca Harcerzy. Od lipca 1920 r. werbował harcerzy do służby wojskowej. Członek Zarządu Okręgu kieleckiego ZHP. W 1924 r. ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie Warszawskim. Po odbyciu aplikacji sędzia w Sądzie Grodzkim w Jedrzejowie oraz Sądzie Okręgowym w Kielcach. W latach 1939-1945 członek Związku Walki Zbrojnej/Armii Krajowej.

W 1945 r. pracował w Ministerstwie Poczty i Telegrafów oraz krótko jako sędzia. Od 1945 do 1976 r. prowadził kancelarię adwokacką w Staszowie i Kielcach. Zmarł 7 września 1966 r. w Kielcach. Odmznaczony Krzyżem POW, Medalem „Polska Szwercu Obrony” i Medalem Niepodległości.



**BU
BOLSZEVIKA**



Jan Hipolit Kimastowski, syn Stefana i Karoliny z Czapytyńskich, urodzony 27 grudnia 1902 r. w Kielcach. Uczeń Szkoły Handlowej (m. J. Śniadeckiego) w Kielcach. Od 1915 r. członek i kieleckiego Drużyny Harcerskiej (m. Dionizego Czachowskiego).

W wojnie polsko-bolszewickiej żołnierz 205. Pułku Piechoty wchodzącego w skład Dywizji Ochotniczej pod dowództwem płk. Adama Koca. Autor pamiętnika z tego okresu. We wrześniu 1920 r. w wyniku problemów zdrowotnych skierowany do szpitala w Białymstoku.

Po powrocie do Kielc kontynuował naukę. Pracownik Banku Spółek Zarobkowych. Później prowadził sklep z artykułami piśmienniczymi. Współzałożyciel Gimnazjum Kupiecko-Handlowego w Kielcach. Po 1945 r. uczył w tej placówce przedmiotów zawodowych. Jednocześnie zaangażowany w działalność harcerską. Zmarł 20 września 1972 r. w Kielcach. Pochowany na Cmentarzu Starym w rodzinnym grobowcu. Otrzymał m.in. odznaki: „Stacjeli w Potrzebie 1920” i „Armia Ochotnicza 1920”.



**BU
BOLSZEVIKA**



Opcje strony